

WoordWaark: Groninger taal digitaal

Opening en overdracht
van de rechten
woordenboek Ter Laan,
v.l.n.r. Goffe Jensma,
Gedeputeerde
Henk Staghoutwer,
Koos Wiersma
(voorzitter CGTC)
en Stip ter Laan.

WoordWaark is dé digitale, interactieve en multimediale taaldatabank Gronings van het Centrum voor Groninger Taal en Cultuur (CGTC). Je kunt er bijna alles vinden wat je over het Gronings zou willen weten en je kunt er ook je eigen kennis van het Gronings op kwijt. Tot nu toe zijn er al twee - binnenkort volgt het derde - complete woordenboeken gedigitaliseerd en is de onderliggende basisstructuur voor een sprekende kaart gereed. Op den duur zal WoordWaark een interactief taalweb zijn met een groot aanbod aan woorden, teksten, geluid en beeld.

Wist je bijvoorbeeld dat het Gronings meer dan twintig woorden heeft voor het Nederlandse woord lisdodde? Denk aan laampepoesterd of doethoamel. Deze voorbeelden komen uit het woordenboek van Siemon Reker uit 1988, dat nu volledig gedigitaliseerd in WoordWaark is opgenomen. Als tweede woordenboek wordt het werk van Kornelis ter Laan (1929-1952) toegevoegd aan WoordWaark. Op dit moment zijn zeven deskundige vrijwilligers bezig om de scans van Ter Laans werk te controleren en te corrigeren. Zo kun je dus uitgebreid speuren naar Groningse woorden in de werken van Reker en Ter Laan of van een onbekend Gronings woord de Nederlandse betekenis opzoeken.

De vrijwilligers zijn, samen met Goffe Jensma, initiatiefnemer en projectleider van WoordWaark, en Wilbert Heeringa, technisch brein en programmeur van WoordWaark, de drijvende kracht achter het project. De gedigitaliseerde woordenboeken zijn als gezegd nog maar het begin van het Groningse taalweb. 'Idealerweise worden de volgende stappen allemaal gekoppeld aan de gedigitaliseerde woordenboeken', legt Heeringa uit tijdens de WoordWaark-presentatie op de Dag van de Grunneger taal. 'Zo zullen er uiteindelijk ook Groningse voorbeeldzinnen beschikbaar zijn om je bijvoorbeeld de precieze betekenis van het woord laampepoesterd beter te laten proeven. Die zinnen zijn dan afkomstig uit Groninger geschreven teksten (boeken,

tijdschriften en kranten) van de afgelopen tweehonderd jaar.' Ook kun je zien hoe dat Groningse woord voor lisdodde door de provincie heen varieert en kun je beluisteren hoe het woord in zijn verschillende varianten klinkt. 'Door de Spreekende Kaart te openen, zoomt deze automatisch in op de locatie waar jij je bevindt', aldus Jensma. 'Zo kun je voor jouw geboorte- of woonplaats uitzoeken hoe bepaalde woorden gebruikt en uitgesproken worden.' Neem nu het eerdergenoemde voorbeeld lisdodde in twee verschillende plaatsen: Uithuizen (Hogeland) en Scheemda (Oldambt). Terwijl de Hogelandsters vooral pommel zeggen, geven de sprekers uit Scheemda de voorkeur aan duuthoamer. Uiteindelijk is het de bedoeling dat iedere Groningse plaats zijn eigen woordenboekje krijgt. En daarvoor heeft WoordWaark de hulp van alle Groningers nodig!

Om WoordWaark zo compleet mogelijk te krijgen en alle varianten van het Gronings zichtbaar en hoorbaar te maken, kun je zelf woorden doneren aan de taaldatabank. 'Bijvoorbeeld je favoriete Groningse woord of

het opmerkelijke woord dat je vader altijd gebruikt(e)', vertelt Eva Smidt, die als PR-/communicatiemedewerker betrokken is bij het project. 'Dit woord is vervolgens direct zichtbaar in het woordenboekje van jouw geboorte- of woonplaats. Zeer binnenkort kun je datzelfde woord ook opnemen met je eigen stem, zodat jouw uitspraak van je favoriete Groningse woord nooit meer verloren gaat.' Via Stemmen van Grunnen, een tweede digitaliseringsproject van het CGTC, kun je nu al jouw uitspraak van tien verschillende woorden opnemen. Deze opnames komen op hun beurt automatisch terecht in WoordWaark. Daarnaast kan Stemmen van Grunnen op basis van die tien woorden zelfs raden waar je vandaan komt.

WoordWaark is er voor iedereen die ook maar een beetje geïnteresseerd is in het Gronings. Of je nu je kennis van jouw Groningse moedertaal wilt toevoegen of juist het Gronings wilt leren: WoordWaark is er van, veur en deur ons aapmoal. Het project zorgt ervoor dat onze taal, in samenwerking met de Groningers zelf, voor altijd wordt gedocumenteerd.

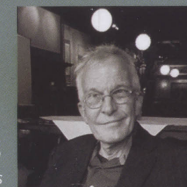

Tekst:
Eva Smidt

Foto's:
Pjotr Wiese

B

Leo Tepper is een van onze vrijwilligers, een van de WoordWaarkers. Hij schrijft graag over eigenaardigheden die hij tegenkomt tijdens het controleren en corrigeren van Ter Laans woordenboek: 'Bij het controleren van de digitale proefversie van het woordenboek van Ter Laan kwam ik het woord fidibus tegen. Ik vraag mij af hoeveel mensen dit woord nog kennen. Ik gok geen. Het is namelijk een papiertje om een lamp, kaars of sigaar mee aan te steken. Ik vond het een vreemd woord voor het Gronings, omdat het er heel erg uitziet als Latijn. Sterker nog: het is Latijn en wel een naamval van fidus (geloof, vertrouwen). Enig onderzoek op internet bracht aan het licht dat dit woord in de negentiende eeuw voorkwam in het Nederlands en in het Duits - dus is het geen typisch Gronings woord. Het blijkt een verbastering te zijn van fidelibus (aan mijn beste vrienden); het beginwoord van kattenbelletjes waarmee studenten in Duitsland elkaar uitnodigden. Blijkbaar werden die briefjes vervolgens door de mannelijke studenten gebruikt om het licht te ontsteken, dan wel om tijdens het lezen van het Corpus Juris Civilis of de exegese van Plato een sigaar op te steken. Maar waarom heeft Ter Laan dit woord opgenomen in zijn Groningse woordenboek? Wil jij ons ook helpen met WoordWaark? Doneer een woord op www.woordwaark.nl of stuur een mail naar info@cgtc.nl om te ontdekken waar je ons eventueel nog meer mee zou kunnen helpen.

Doe jij ook mee? WoordWaark - www.woordwaark.nl
Stemmen van Grunnen - www.woordwaark.nl/stemmen